

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

— Na večstranska vprašanja iz krogov učiteljstva obrtno-nadaljevalnih šol glede učnih knjig objavljamo naslednje: Reš je, da je treba za pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah tudi učnih knjig. Pred vojno smo bili z njimi še dokaj preskrbljeni, toda večina njih je zastarelih, spisanih v avstrijskem duhu in zato sedaj nerabnih. Po vojni pa so izšle od znanega strokovnjaka prof. g. H. Podkrajška a spisane tri knjige, in sicer: Pomočniška izkušnja, cena 5 Din; Računstvo za ženske obrte, cena 10 Din in Knjigovodstvo za ženske obrte, cena 18 Din. Vse te knjige so vsega priporočila vredne, osobito pa priporočamo prvo izmed teh, t. j. Pomočniška izkušnja. Ta knjiga je sestavljena na podlagi vprašanj in odgovorov, ter vsebuje vse, česar je treba obrtniške- mu vajencu oziroma pomočniku vedeti, ko dela izpit. Vobče bo rabil vsak obrtnik to knjigo z največjim pridom ob marsikaki priliki ter mu bo postala sčasoma nepogrešljiv vadecemec. Priporočamo tedaj vsem voditeljem obrtnih nadaljevalnih šol, da prigovarjajo vajence k nakupu te knjige in jo uvedejo na svojih zavodih kot učno knjigo, saj je pouk brez knjig dolgočasen in mrtev. Tudi učiteljstvu bo ta knjiga služila vrlo dobro, ker vsebuje vso stvarino, ki jo je treba vajencem znati in ker si na podlagi te more prirediti učni načrt za obrtne nadaljevalne šole. Vse te knjige se dobe v knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Splošne vesti.

† Josip Stritar.

Dne 25. nov. ob 10. uri dopoldne je došla iz Rogaške Slatine vest, da je starosta naših pesnikov in pisateljev Josip Stritar težko obolel, in da se je bati katastrofe.

Na večer istega dne je došlo drugo poročilo: da je veliki genij ob 21. uri ponoči za vedno zatisnil oči.

O zadnjih trenutkih velikega pokojnika javlja podrobno poročilo sledeče: Stritar je v soboto proti večeru lahko obolel in ponoči se je pojavila pljučnica. V nedeljo dopoldne je bolniku nekoliko odleglo. Popoldne se mu je stanje poslabšalo in starček-pesnik je prešel v agonijo. Ob 12.30 je navzoče še z razločnim glasom povpraševal: »Koliko je ura?« V težki agoniji je vedno povpraševal po svoji ženi: »Kje je moja žena?« Pesniku so ob smrtni postelji stregle narodne dame in za vsako postrežbo se je še tiho zahvaljeval: »Hvala! Hvala! ...

Ob 20.30. je nastopila kriza, opaziti je bilo težko hropenje. Ob njegovi postelji je takrat stala ga Podkrajškova-Harambasova, ki je prevzela nočno bolniško postrežbo.

Ob 21. uri je pesnik mirno za vedno zaspal.

Z Josipom Stritarjem je legel v grob voditelj velikega književnega pokreta v

ri: pes = pas, orel = orao, našel = našao itd., mi: prijatelj, oni: prijatelj, mi: si li, ili, ali si, oni: jesi li (jesam li, jesi li, je li itd.). Itd. Na ovo štivo nadovezat će se št. 77. Gluhak i slepac. Na ovo št. 2. Svet (pesmice), pa 7. Dva brata bez sene (opet pesmica, št. 13. U care Trojana kozje uši, dasta je dugo a sasvim lako i zanimivo. Kod svakog štiva može se upamtiti koje slovničko pravilo, koja razlika, i to slučajno ili sustavno. Mnoga se štiva samo čitaju, te se ne mora zaltevatii samostalno pripovedanje. Takova su štiva 47., 48., 51. itd. Ali tako nacionalna štiva čitaju se mnogo puta i često. Deca to vole. Nekoja štiva trebati će naučiti napamet, n. pr. 59. »Oslobodena Jugoslavija«. Nekoja štiva prenet ćemo u koje drugo lice jednine i množine. Na pr. št. 8. »Budi svoj« ovako: Bit ću svoj. Nije dosta, da posvetim um i da ga nakram znanjem, treba da podam stegu i mojim osećajima i mojoj volji. Što mi kaže um itd. Na temelju štiva moći ćem zadavati i pismene radnje.

I ovako vežbajući, uspeh je osiguran, a vežba se i učitelj i učenik. I po ovakvoj samopomoći treba da posegnemo. A čitanka ima po izbor štiva i pesama, lakših i težih, zabavnih i poučnih, pa nacionalnih.

Molim kolege, koji poučavaju ovaj predmet, da se izjave u »Učit. Tov.« o metodi učenja srp.-hrv. jezika, jer je to vrlo aktuelno. Neka ujednu iznesu i poteškoće na koje najlaže učeči taj jezik.

Tomo Jedrlnič.

letih 70 in 80, pesnik in veliki mladinski pisatelj, eden največjih oblikovalcev slovenskega jezika. Mož velike energije in ustvarjanja.

Ni danes naša naloga, da naštevamo njegova dela, ki ga poveljujejo; tudi ni naš namen, da obširno pišemo o njegovem življenjepisju; nikakor se nočemo oddolževati velikemu geniju z našim stanovskim tiskom: slovensko učiteljstvo se hoče oddolžiti velikemu duhu v šoli, kjer hoče vsejati v nežna srca mladine njegove vzore in kjer hoče izpregovoriti o njegovem životopisu. K mladini, do katere se je sam obračal s polnim zaupanjem naj bo v tem trenutku obrnjena tudi naša pot: da prav in na pravem mestu postavimo spomenik možu, katerega življenjske sile so nas v teh dneh zapustile, a katerega duh bo živel med nami in v našem narodu — potom mladine.

Pokažimo mladini njegove vzore in njegova dejanja.

Slava velikemu geniju!

IZ SEJE VIŠJEGA ŠOLSKEGA SVETA.

V četrtek, dne 22. t. m. se je vršila seja višjega šolskega sveta. Predsednik gosp. dr. Stan. Beuk je otvoril sejo, pozdravil člane in ugotovil sklepčnost. Zapisnik zadnje seje se je na predlog overovatelja L. Jelenca odobril. Za overovatelja današnje seje je predsednik imenoval stolnega dekana Nadraha in podpredsednika Frana Skulja. Takoj pri otvoritvi seje je opozoril gospod predsednik na člen 52. uradniškega zakona o državnih nameščencih ter izjavil, da imenuje uradnike na položaj v glavnih skupinah prvih kategorij kralj na predlog pristojnega ministra, na položaje v nižjih skupinah pa pristojni minister, ki sme prenesti to pravico na podrejene organe. Z ozirom na to zakonsko določbo se sklone po daljši debati, da se postavi točka učiteljskega imenovanja z današnjega dnevnega reda, ministarstvo prosvete pa se naprosi, da prenese do uveljavljenja novega šolskega zakona pravico učiteljskih imenovanj na višji šolski svet. Nato je podal nadzornik za srednje šole dr. Poljanec zanimivo poročilo o meščanskih šolah, nadzornik za srednje šole Wester pa poročilo o napredku in vedenju učencev v minulem šolskem letu in o stanju srednjih šol v tekočem šolskem letu. Oba nadzornika sta predložila pomnoženi poročili. Dalje se potrdi izključitev dveh učencev, enega iz državne gimnazije v Ljubljani krajevno, drugega na državni realni gimnaziji s slovenskim in nemškim učnim jezikom iz vseh zavodov v Ljubljani. Na predlog nadzornika Gangla se iz rodbinskih ozirov premesti učiteljica Eliza Zupančičeva z Dvora v Hinje. Na pomožni šoli v Mariboru se sistemizirajo tri učna mesta in odobri pripravljani razred. Šola se osvoji, ko dobi v to primerne prostore. Razširijo se te-le šole: okoliška deška osnovna šola v Celju v sedemrazrednico, otvori se r. k. osnovna šola z dvema razredoma v Mali Poljani v Prekmurju, osnovna šola v Gornjih Slavecih iz ene v dvorazrednico, r. k. osnovna šola v Tišini v štirirazrednico, osnovna šola v Vitanju iz štiri v petrazrednico, osnovna šola v Laškem iz šest v sedemrazrednico, osnovna šola pri Sv. Andražu nad Polzelo iz ene v dvorazrednico, osnovna šola v Zalogu pri Ljubljani iz štiri v petrazrednico, osnovna šola v Hrušici iz štiri v petrazrednico in osnovna šola na Ježici iz štiri v petrazrednico. Slednjič se stavijo predlogi za vpokojitev 43 učiteljskih oseb, večinoma na lasno prošnjo. — Nato zaključil predsednik sejo.

— **Socialno-etične naloge osnovnega šolstva.** (Ljudska visoka šola v Ljubljani.) V nedeljo, 25. t. m. je predaval v zbornični dvorani na univerzi ob jako številni udeležbi g. Ivo Pertot o temi: »Socialno-etične naloge osnovnega šolstva. Predavatelj je v svojih izvajanjih izčrpno orisal pogubne posledice pretirane intelektualizma v sedanjem šolstvu, ponazoril intenzivne težnje sedanje bolne družbe po zajedniškem življenju in utemeljil nujno potrebo socialno-etične vzgoje, ki se je mora lotiti naša osnovna šola, če naj odgovarja kulturnim in socialnim zahtevam časa. Delovni princip in samouprava učencev v šoli naj tvorita podlago novi državljanski vzgoji, ki je mora biti deležna naša mladina. V sedanjem gospodarskem življenju mora osnovna šola posvetiti veliko pozornost tudi gojenčevemu poklicu, ki je izredne važnosti za posameznika in celokupnost, in pospeševati na deželni in v mestu mladinsko kulturo, katera se nahaja pri nas komaj v prvih početkih. Vprašanje religije, katerega se je predavatelj mimogrede dotaknil, je izzvalo živahno debato. Pri tej se je naglašala tudi kričeča potreba po ustanovitvi stolice za sociologijo na filozofski fa-

kulteti ljubljanske univerze, ki naj bi proučevala socialna vprašanja, širila zanimanje zanje in s tem največ pripomogla k realizaciji socialne vzgoje našega naroda. Lahko rečemo, da je predavanje lepo uspelo. Prihodnje predavanje »O zaščiti zanemarjene dece« se vrši v nedeljo ob 10. uri istotam.

— **Predavanje o potrebi kulturnega proučavanja našega naroda.** Ljubljansko učiteljsko društvo priredi v soboto, 8. decembra t. l. ob 10. uri dopoldne v risalnici tukajšnje realke široko zasnovano predavanje. Predava g. univ. profesor dr. Niko Radojčić o temi: O potrebi kulturnog proučavanja Slovenaca. Predavanje bo strogo strokovno in znanstveno in ima predvsem namen, seznaniti inteligenco s stremljenji naših znanstvenikov, geografov in zgodovinarjev na polju proučavanja Slovenije s posebnim ozirom na nje geografski, kulturni in gospodarski pomen. Predavanje je namenjeno širšim inteligenčnim krogom. Predvsem vabi odbor ljubljanskega učiteljskega društva vse stanovsketo-variše in tovarišice, dalje g. profesorje vseh srednjih in sorodnih šol, posebno mlajše gospode, gosp. akademike in učiteljskiščičke, da se predavanja sigurno udeležijo.

— **Učiteljsko društvo za kočevski okraj.** Z ozirom na sklep zadnje odborove seje prosi blagajničarka, da vsi člani poravnajo čim preje letošnjo članarino, da lahko uredimo naše račune z glavno blagajno.

— **Vse cenjene tovarišice in tovariše slovenjebistriškega okraja,** ki se nameravajo udeležiti knjigovozniškega tečaja v Slov. Bistrici dne 7. decembra t. l. — začetek ob 9. uri — prosim, da prineso s seboj škarje, žepni nož, svinčnik, ravnilo z merilom in vsaj 5 broširanih knjig manj važne vsebine, da jih ne bo škoda, ako se prvi poizkusi ne posrečijo. Vse drugo oskrbi predavatelj. Isti bo imel seboj večjo zalogo materiala, ki je težje dobavljiv in si ga bodo interesenti zamogli kupiti. — S tovariškim pozdravom vdani Zagazhen Ivan, predavatelj.

— **Opozarjamo na razpisani učni mesti v Vurbergu pri Ptujju,** eno mesto učitelja in eno mesto učiteljice. Kraj je veleromantičen, prebivalstvo šoli naklonjeno. Stanovanje tudi za proročene zasigurano v posebni, lepi hiši blizu šolskega poslopja. Vse življenjske potrebščine je dobiti v bližini po zmerni ceni. Hvaležno polje za izvenšolsko delovanje, učitelj-pevec posebno dobro došel.

— **Učiteljem in učiteljicam petja in glasbe na učiteljskih, srednjih in meščanskih šolah v Sloveniji.** V zmislu dogovora z nekaterimi strokovnimi tovariši sklicujem na 28. decembra ob 10. uri zjutraj v »Glasbeno sobo« ljubljanskega moškega državnega učiteljskega vse glasbene in pevске učitelje in učiteljice učiteljskih, srednjih in meščanskih šol Slovenije v svrhu strokovne organizacije in pogovora o drugih nas zanimajočih važnih vprašanj. Morebitne želje, predloge itd prosim na naslov: Emil A d a m i č, glasbeni učitelj na državnem učiteljskišču v Ljubljani.

— **Umrl je na Vrhniki nadučitelj tov. Karl Matajč.**

— **Tovariši — lovci!** Tvorica učil in šolskih potrebščin v Ljubljani potrebuje v svrhu svojega obrata razne ustreljene ptice in živali, ki bi bile primerne za gačenje. V ta namen se naprošajo vsi tovariši-lovci, naj nam o prilikah pošiljajo take eksemplare. **Stroške in poštnino povrnemo.** Na delo tedaj; procvit naših gospodarskih podjetij je korist celotne naše organizacije, ker se čisti dobiček od njih uporablja izključno za organizacijo in narodno-kulturne namene!

Naša kulturna organizacija.

ODBOROM OKRAJNIH UČITELJSKIH DRUŠTEV.

Ni treba posebej povdarjati velikega pomena združništva za gmotni in kulturni napredek našega naroda. Slovenci smo najbolje videli in občutili to v preteklosti. Med ustanovitlji in voditelji večine naših podeželskih zadrug pa so bili narodni učitelji na prvem mestu. Žal, da starejša trdna garda učiteljev združnikov lega počasi v grob.

Skrbeti bomo morali za naraščaj med mlajšim učiteljstvom. Smatramo, da bi bila vsled tega potrebna sistematična predavanja o združništvu na zborovanih okrajnih učiteljskih društev. Obravnavala bi se lahko tista panoga združni-

štva, ki bi bila za prizadeti kraj najaktu- alnejša.

Združna zveza v Celju je pripravljena dati za taka predavanja brezplačno na razpolago svojega predavatelja in istotako tudi razne brošure, pravila in tiskovine.

Pozivamo okrajna učiteljska društva in njihove odbore, da stavijo na dnevni red svojih zborovanj tudi predavanja narodno-gospodarske vsebine, in da se obračajo v tem oziru za predavatelja tudi na Združno Zvezo v Celju, kamor naj sporoče uro, dan in kraj zborovanja ter ako žele predavanja v združništvu v splošnem ali s posebnim ozirom na kako panogo združništva, ki je za dotični kraj posebno važna.

Predavanja pa naj se naznanijo Združni Zvezi toliko prej, da si zamore ista razvrstiti in prirediti predavanja.

Poverjeništvu UJU v Ljubljani.

Ferijalni Savez učiteljstva.

— **Vsem P. F. S. v Sloveniji!** Da bomo imeli natančno statistiko učiteljev-ferijalcev, prosim vse tajnike učit. P. F. S., da mi v najkrajšem času pošljejo sledeče podatke: Kdaj se je ustanovila P. F. S., koliko šteje članov, koliko je aktivnega denarja in kratko delovanje (event. prireditve itd.). Prilože naj se tudi razni nasveti, ki bodo koristili ferijalnemu cilju. Učitelji-ferijalci-ke! Zbirajte prostovoljne prispevke, kljub temu, da prispevate drugim organizacijam. Brez žrtev ni uspeha! Vem, da se bodo ponovile besede: »Samo daj za to in za to«, a preko teh besed naj gredo vsaj tovariši-ice, ki so v pravem pomenu besede ferijalci-ferijalke. Pripravljajmo se na uspešno funkcijo »Ferijalnega sklada«, ki Vas naj ne straši. Če bomo hoteli razširiti ferijalno misel med tovariše-ice izven naše pokrajine, se ne smemo strahiti dela. Pri kongresu češko-slov. in jugoslovanskega učiteljstva l. 1924. moramo za ferijalno misel zainteresirati tudi češko-slov. tovariše-ice! Priprave so že v teku. Naprej do cilja! — Mrovlje, član odbora za nadz. in. osnov. učit. P. F. S. za SHS, Črnomelj.

Predavanja in poročila pri društvih.

— **s Učiteljsko društvo za litijski okraj,** 2. junija 1923 v Stični. Izmed 77 članov navzočih 60.

1. **Naš gmotni položaj,** poročal tov. M. Pelko.

2. **O programu UJU,** poročala tov. Zinka Vrščajeva.

3. **O nadzorstvu šolskih vrtov,** poročal Janko Levstik.

4. **Ferijalni Savez,** poročal tov. Gustav Luzner.

— **s Radovljiško okrajno učiteljsko društvo,** 22. oktobra 1923 na Jesenicah. Od 101 člana navzočih 64.

O dr. Zgečevci brošuri predaval tov. Iv. Šega.

O »školiozi« predaval tov. Fr. Zupančič.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl. Simon Jenko: Izbrani spisi za mladino.** Priredila Fran Erjavec in Pavel Flere. Z risbami okrasil Franjo Stiplovšek. V Ljubljani 1923. Izdala in založila Učiteljska tiskarna. Strani LII. + 104. Cena eleg. vez. knjigi 28 Din.

— **kpl. Pratika za deco.** Izdala in založila Zvezna tiskarna, Ljubljana 1923. Cena navadni izdaji 25 Din, luksuzni 30 Din. Naročila v Zvezni knjigarni v Ljubljani, Marijin trg 7 in po vseh knjigarnah.

— **kpl. Alois Jirasek: Filozofska historia.** Preveo: Jindra Prochaska. Središnja Česko-Jugoslavenske naklade J. Herejk, Zagreb.

— **kpl. Stojanovič Aleksander: Kumanovska bitka.** 1923. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Cena s poštnino vred 51 Din. Za naročnike s poštnino vred 26 Din.

Ocene.

— **k Simon Jenko: Izbrani spisi za mladino.** Priredila Fran Erjavec in Pavel Flere. Z risbami okrasil Franjo Stiplovšek. V Ljubljani 1923. Izdala in založila Učiteljska tiskarna. Strani LII. + 104. Cena eleg. vez. knjigi 28 Din. — Kot sedmi zvezek znane Erjavec-Flere-tove zbirke »Slovenski pesniki in pisatelji« je izšel sedaj znameniti pevec Sorškega polja. Človek bi na prvi pogled mislil, da bo iz spisov tega našega najnežnejše-